

تحول باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران از نوجوانی تا بزرگسالی در حال ظهور

The Development of Just World Beliefs for Self and Others from Adolescence to Emerging Adulthood

Faezeh Shakeri Ardakani
MA in Educational Psychology
University of Yazd

Samaneh Asadi, PhD
University of Yazd

سمانه اسعدی*
دانشیار دانشگاه یزد

فائزه شاکری اردکانی
کارشناس ارشد روان‌شناسی عمومی
دانشگاه یزد

Fahimeh Dehghani, PhD
University of Yazd

فهمیه دهقانی
استادیار دانشگاه یزد

چکیده

هدف این پژوهش تعیین روند تحول باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران از نوجوانی تا بزرگسالی در حال ظهور در اصفهان بود. ۳۹۵ نفر شرکت‌کننده در چهار گروه سنی: ۱۲ ساله (۱۰۵ نفر)، ۱۴ ساله (۱۰۰ نفر)، ۱۶ ساله (۹۶ نفر) و ۱۸ تا ۲۵ ساله (۹۴ نفر) با دو روش نمونه‌برداری خوشه‌ای و در دسترس انتخاب شدند و به مقیاس باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران (ساتون و داگلاس، ۲۰۰۵) پاسخ دادند. داده‌ها با آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری، آزمون تعقیبی توکی و آزمون t مستقل تحلیل شد. نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان داد اثر گروه بر باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران معنادار است. مقایسه‌های زوجی نیز آشکار کرد نمره باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران در گروه ۱۶ ساله از گروه ۱۲ ساله به‌طور معناداری کمتر و نمره باورهای دنیای عادلانه برای خود در گروه ۲۵-۱۸ از گروه ۱۶ ساله بیشتر است، اما نمره باورهای دنیای عادلانه برای دیگران تغییر معنادار نداشت. یافته‌های پژوهش تفاوت جنسیتی در باورهای دنیای عادلانه برای دیگران را در گروه ۱۲ ساله نشان داد و مبین باور قوی‌تر پسران در مقایسه با دختران بود. در مجموع یافته‌های این پژوهش مشخص ساخت باور به دنیای عادلانه در طول دوره نوجوانی کاهش می‌یابد.

واژه‌های کلیدی: تحول، باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران، نوجوانی، بزرگسالی در حال ظهور

Abstract

This study aimed to investigate the development of just world beliefs for self and others from adolescence to emerging adulthood in Isfahan. The sample consisted of 395 participants in four age groups: 12 year-olds (n=105), 14 year-olds (n=100), 16 year-olds (n=96), and 18-25 year-olds (n=94), selected by cluster and convenience sampling method and answered to Self-Other Belief in a Just World scale (Sutton and Douglas, 2005). Data were analyzed by multivariate analysis of variance, Tukey post hoc test and independent t-test. The results of MANOVA showed that there were significant group effects on BJW scores. The pair-wise comparisons indicated that the scores of just world beliefs for self and others in the 16 year-olds group is significantly lower than the 12 year-olds and the scores of just world beliefs for self in the 18-25 year-olds were higher than 16 year-olds. But the scores of just world beliefs for others did not change significantly. The finding of this study showed gender differences in the scores of just world beliefs for others in the 12 year-olds in which boys were stronger than girls in this belief. In general, according to the results just world beliefs decrease during adolescence.

Keywords: development, just-world beliefs for self and others, adolescence, emerging adulthood

received: 07 August 2019

accepted: 25 July 2020

Contact information: s.asadi@yazd.ac.ir

دریافت: ۹۸/۰۵/۱۶

پذیرش: ۹۹/۰۵/۰۴

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی عمومی است.

دنیای عادلانه و اعتماد بین فردی، اعتماد به عدالت در محل کار آینده و به مؤسسات اجتماعی اشاره داشته‌اند (بگیو، ۲۰۰۲؛ سالی، ۲۰۰۴؛ کریبا و والا، ۲۰۰۴).

این اعتماد به عدالت در آینده باعث تسهیل سرمایه‌گذاری در هدف‌های بلندمدت در نوجوانان می‌شود (دالبرت و استوبر، ۲۰۰۵؛ دیت، استوبر و دالبرت، ۲۰۰۴؛ لورین، فیسترسیمز و کی، ۲۰۱۱) و فشارهای روانی دوران مدرسه را کاهش می‌دهد. به طوری که نوجوانان با احساس تهدید کمتر، چالش نیاز به پیشرفت بیشتری را تجربه می‌کنند و در نتیجه با احساسات منفی کمتر نتایج بهتری به دست می‌آورند (پیتر، دالبرت، کلوآکتر و رادانت، ۲۰۱۳؛ توموگا و بلاسکوویچ، ۱۹۹۴؛ دالبرت و استوبر، ۲۰۰۵).

باورهای دنیای عادلانه در کاهش آثار نامطلوب رویدادهای منفی زندگی نیز نقش دارد (تیان، ۲۰۱۹) و امکان حفظ هویت^۴ و خودپنداشت^۵ را فراهم می‌کند (فرانک، ورتبراج و مادوکس، ۲۰۱۵). باور به دنیای عادلانه با ایجاد تعهد به قرارداد شخصی، اعتماد به منصفانه بودن دنیا و ارائه چارچوبی برای تفسیر رویداد زندگی فرد بر بهزیستی روانی افراد تأثیر مثبت مستقیم یا غیرمستقیم دارد (اتو و دالبرت، ۲۰۰۵؛ کریبا و دالبرت، ۲۰۰۷؛ نودلمن، اتو و دالبرت، ۲۰۱۶؛ وو و دیگران، ۲۰۱۳). پژوهش‌های جدید نیز به بررسی رابطه باورهای دنیای عادلانه با ادراک واقعی و آرمانی در مورد توزیع ثروت در جامعه، رفتار قلدری^۶ در مدرسه، رفتار صادقانه^۷، تبعیض جنسیتی درک شده^۸، افسردگی و اضطراب کودکان مهاجر پرداخته‌اند (باریبر، آسینیو و وینریب، ۲۰۱۹؛ دونات، نیگ و دالبرت، ۲۰۱۸؛ شیندلر، ونزل، دیوش و راینهارد، ۲۰۱۹؛ کیم و پارک، ۲۰۱۸؛ هووا، ویوی، ژانگ و وانگ، ۲۰۱۸).

به نظر می‌رسد افراد در مواجهه با بحران‌های شخصی، باورهای دنیای عادلانه خود را تقریباً به شکل ثابت حفظ می‌کنند، با این حال بررسی دوره‌های مختلف زندگی مبین تغییرات کیفی و کمی است. چگونگی این تغییرات بر اساس دیدگاه دالبرت (۲۰۰۱) و چرایی آن‌ها با توجه به دیدگاه توماس و ناپلیتانو (۲۰۱۷) تبیین شده است.

در اواخر دوره کودکی با تحول شناختی و درک مفهوم علیت^۹ اعتقاد به عدالت ذاتی^{۱۰} که به معنای مجازات خودکار اشتباه است

شاید بتوان یکی از مهم‌ترین چالش‌های دنیای متمدن امروز را ظلم، نابرابری و تبعیض دانست؛ توزیع نابرابر ثروت، دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی و تحصیلات از جمله این بی‌عدالتی‌هاست (ذات، پیتر، دالبرت و کمبل، ۲۰۱۶). در حالی که این بی‌عدالتی‌ها مانعی جدی برای تأمین نیازهای حیاتی است، در حوزه نیازهای روان‌شناختی و بهزیستی روانی افراد جامعه نیز نقش مهمی ایفا می‌کند (دالبرت، ۱۹۹۹؛ دزوکا و دالبرت، ۱۹۸۰؛ کریبا، کمبل و دالبرت، ۲۰۰۹). از این رو، بحث در مورد مفهوم عدالت و سازوکارهای مرتبط با آن همواره کانون توجه اندیشمندان و نظریه‌پردازان حوزه‌های مختلف از جمله روان‌شناسان بوده است. توجه روان‌شناسان به واکنش افراد به بی‌عدالتی‌ها و برداشت‌های آنان از شرایط موجود است. به طور معمول واکنش افراد نسبت به بی‌عدالتی‌ها متفاوت است؛ عده‌ای خشمگین می‌شوند و سعی می‌کنند خودشان عدالت را در عمل اجرا کنند؛ برخی دیگر با تحقیر^۱ قربانیان عدالت را در ذهن خود برقرار می‌سازند یا نظام باوری را که نظم اجتماعی، اقتصادی و سیاسی موجود را توجیه کند می‌پذیرند (ذات و دیگران، ۲۰۱۶).

برای تبیین واکنش‌های مختلف به بی‌عدالتی چندین نظریه روان‌شناختی ارائه شده است که از تأثیرگذارترین آن‌ها، فرضیه باور به دنیای عادلانه^۲ است. بر اساس این فرضیه مردم به دنیایی عادلانه اعتقاد دارند که در آن هر کس آنچه را شایسته آن است به دست می‌آورد و نشان‌دهنده یک قرارداد شخصی است که فرد را به رفتاری عادلانه متعهد می‌کند (لرنر، ۱۹۸۰). این باور به فرد کمک می‌کند با رویدادهای زندگی روزمره کنار بیاید و در مقابل ترس مداوم از بی‌عدالتی احتمالی محافظت شود (دالبرت^۳، ۲۰۰۷ نقل از توماس و ناپلیتانو، ۲۰۱۷). در واقع باور به دنیایی عادلانه با نشان دادن نظم و ثبات دنیا، فرد را قادر می‌سازد تا بر محیط پیرامون خود تسلط یابد (دالبرت، ۲۰۰۱). کارکرد دیگر باورهای دنیای عادلانه ایجاد اعتماد است، زیرا این باورها برای فرد این اعتماد را به ارمغان می‌آورد رفتار دیگران با وی عادلانه است (توماکو و بلاسکوویچ، ۱۹۹۴؛ زاگرم و گرباسی، ۱۹۷۷). برخی از پژوهش‌ها به ارتباط مثبت بین باورهای

1. disdain
2. just world hypothesis
3. Dalbert, C.
4. identity

5. self-concept
6. bullying behavior
7. honest behavior
8. perceived gender discrimination

9. causality
10. immanent Justice

می‌شود»، از این اعتقاد کلی که «در دنیا با مردم عادلانه برخورد می‌شود» از یکدیگر متمایز می‌شوند (دالبرت، ۱۹۹۹؛ ساتون، استوبر و کمبل، ۲۰۱۷؛ ساتون و داگلاس، ۲۰۰۵؛ ساتون و وینارد، ۲۰۰۷؛ لیکوس، دالبرت و سیگلر، ۱۹۹۶؛ نارتوا بوچاور، دونات، آستانینا و رپریچ، ۲۰۱۷). در این دوره باور به دنیای عادلانه برای دیگران کاهش می‌یابد، اما باور به دنیای عادلانه برای خود به‌عنوان منبعی برای روبه‌رو شدن با چالش‌های تحولی در خلال نوجوانی و پس از آن تا حدی حفظ می‌شود. به عبارت دیگر، نوجوانان سعی می‌کنند این نکته را بپذیرند اگرچه دنیا برای دیگران عادلانه نبوده است، اما عدالت برای آن‌ها اجرا خواهد شد (دالبرت، ۲۰۰۱). دوره بزرگسالی درحال ظهور دوره گذار از وابستگی‌های دوران کودکی و نوجوانی و ورود به مسئولیت‌های پایدار بزرگسالی است (آرنت، ۲۰۰۰). پژوهش‌ها نشان می‌دهد باورهای دنیای عادلانه در این دوره در مقایسه با دوره نوجوانی با شیب ملایم‌تری کاهش می‌یابد (اوپنهاایمر، ۲۰۰۵، ۲۰۰۶؛ دالبرت، ۲۰۰۱). اوپنهاایمر (۲۰۰۵) با حمایت از استدلال سابوتسکی^۳ (۲۰۰۰) باورهای دنیای عادلانه را نوعی باورهای اولیه^۴ می‌داند که با تحول شناختی به تدریج اهمیت خود را از دست می‌دهد و بعدها به‌عنوان مکانیزم دفاعی از آن‌ها استفاده می‌شود.

اگرچه سیر تحولی باورها جهان‌شمول است، اما با در نظر گرفتن متغیرهای دیگر مانند تجربه‌های شخصی عدالت و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، تفاوت‌هایی در سیر تحولی باورها مشاهده می‌شود. برخلاف پژوهش‌های پیشین، در پژوهش توماس و ماچرا (۲۰۱۶) در مورد نوجوانان کنیایی در مدارس تک‌جنسیتی و دوجنسیتی با نژادهای مختلف، روند نزولی معنادار باورهای دنیای عادلانه در تمام مدارس و نژادها مشاهده نشد، بلکه خط سیر تحول آن به نوع مدرسه و ویژگی‌های بافتی شرکت‌کنندگان بستگی داشت. ژیانگ، لیو، دینگ، ژن، سان و فو (۲۰۱۸) نیز دریافتند عدالت معلم نقش بسیار مهمی در شکل‌گیری نظام باورهای دنیای عادلانه در نوجوانان دارد و لزوم توجه به تجربه‌های شخصی عدالت و ویژگی‌های بافتی نوجوانان از جمله طبقه اجتماعی را برجسته می‌سازد. در این راستا، توماس و ناپلیتانو (۲۰۱۷) با بررسی باورهای دنیای عادلانه در سه مدرسه عادی، نظامی و ممتاز که فاصله طبقاتی زیاد داشتند نشان دادند در مدارس نظامی

کاهش می‌یابد، اما چون سرنوشت تصادفی، ناعادلانه است باور به دنیای عادلانه شکل می‌گیرد و هرچه محیط خانواده امن‌تر و تعارض بین فردی در آن کمتر باشد، کودک بیشتر متقاعد می‌شود رویدادهای زندگی عموماً عادلانه است (دالبرت، ۲۰۰۱). در واقع در اواخر دوران کودکی باورهای دنیای عادلانه در شکل رشد یافته‌تری از عدالت ذاتی ایجاد می‌شود (بارئرو، ۲۰۱۳؛ دالبرت و استوبر، ۲۰۰۶). در دوره نوجوانی با شکل‌گیری تفکر انتزاعی^۱ نوجوان به این امکان دست می‌یابد به آنچه ممکن است در زندگی‌اش اتفاق بیفتد فکر کند و از محدوده زمان و مکان نزدیک به خود فراتر رود و به مسائلی فکر کند که با درد و رنج همراه هستند (لطف‌آبادی، ۲۰۰۹). در آخرین دوره تحول روانی، نوجوان به بالاترین و پیشرفته‌ترین سطح تفکر و استدلال می‌رسد و افکار وی علاوه بر اشیای محسوس، موارد احتمالی و فرضی را نیز شامل می‌شود (گارنر^۲، ۲۰۰۸ نقل از اسعدی، امیری و مولوی، ۲۰۱۶) و هم‌زمان مسیرهای تحول شناختی در درک مفاهیم اخلاقی نیز طی می‌شود (دادستان و پورمحمدرضا تجریشی، ۲۰۰۴) و نوجوان شروع به ساخت چارچوب معناداری از انصاف و عدالت در جامعه می‌کند (توماس و ماچرا، ۲۰۱۶).

تجسم نوجوان از جهان بر فعالیت‌های اصلاح‌گرانه‌ای مبتنی است که نوجوان احساس می‌کند باید مجری آن‌ها باشد و به نوعی رستاخیز معتقد می‌شود (منصور و دادستان، ۱۹۹۵). این در حالی است که با افزایش درک آن‌ها از تعامل‌های اجتماعی و حقانیت نظام‌های دولتی درمی‌یابند که مراجع قدرت نیز امکان خطا دارند و احکام و دستورات می‌توانند اشتباه و ناعادلانه باشند (توماس و ماچرا، ۲۰۱۶). در واقع نوجوان نظام‌های معیوب اجتماعی جامعه را با آرمان‌های ذهنی خود مطابقت می‌دهد (لطف‌آبادی، ۲۰۰۹) و باورهای دنیای عادلانه خود را دوباره ارزیابی می‌کند (توماس و ماچرا، ۲۰۱۶). به مدد تحول شناختی و روبه‌رو شدن با واقعیت‌ها باور به دنیای عادلانه در ابتدای نوجوانی کاهش می‌یابد (اوپنهاایمر، ۲۰۰۵، ۲۰۰۶؛ دالبرت، ۲۰۰۱).

بی‌تردید انجام وظایف تحولی دوران نوجوانی و بزرگسالی درحال ظهور، با اعتقاد عمیق به باورهای دنیای عادلانه تسهیل می‌شود (دالبرت، ۲۰۰۱). در این دوره بین باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران تمایز ایجاد می‌شود و باور به اینکه «با من عادلانه رفتار

1. abstract thinking
2. Garner, B. K.

3. Subbotsky, E.

4. primitive beliefs

و ممتاز باورهای دنیای عادلانه برای خود، نه تنها در طول نوجوانی کاهش نیافته بلکه به شدت افزایش یافته است. در مقابل نتایج این پژوهش نشان داد در مدارس عادی این باورها در ابتدای نوجوانی به شدت کاهش و در اواخر نوجوانی افزایش یافته است. امری که پیامد تجارب شخصی در مدرسه بود. به نظر می‌رسد این مؤلفان به این نتیجه رسیده بودند در نوجوانان مدارس عادی که خود را از طبقه محروم می‌دانستند، هر دو نوع باور کاهش یافته، اما به دلیل کنش‌روری روانی این باورها در سلامت روانی و انگیزه پیشرفت، نوجوانان به‌رغم تجربیات خود، نه تنها این باورها را حفظ کرده بلکه آن‌ها را افزایش داده بودند. در نوجوانان مدارس نظامی و ممتاز با پذیرش این باور که زندگی برای آن‌ها عادلانه‌تر از بسیاری از مردم است، باورهای دنیای عادلانه برای خود آن‌ها در طول نوجوانی افزایش یافته و برای حفظ امنیت روانی، باورهای دنیای عادلانه برای دیگران در آن‌ها افزایش نیافته بود و خود را در فاصله‌ای ایمن از سرنوشت ناگوار دیگران در نظر می‌گرفتند.

نتایج پژوهش‌ها در مورد تأثیر جنسیت بر باورهای دنیای عادلانه متناقض است. برای مثال ساتون و داگلاس (۲۰۰۵) هیچ تفاوت جنسیتی در باورهای دنیای عادلانه دانشجویان انگلیسی مشاهده نکردند اما بگیو و باستونیس (۲۰۰۳) در نمونه فرانسوی دریافتند باورهای دنیای عادلانه برای دیگران در مردان نیرومندتر از زنان است، اما در مورد باورهای دنیای عادلانه برای خود بین دو جنس تفاوتی وجود ندارد. بر اساس پژوهش آن‌ها و همسو با نتایج فراتحلیل اوکانر، موریسون، مک‌لود و اندرسون (۱۹۹۶) ظاهراً جنسیت به‌خودی‌خود عاملی تعیین‌کننده برای باورهای دنیای عادلانه نیست.

اغلب پژوهش‌ها درباره باورهای دنیای عادلانه در بافت غربی صورت گرفته و پیامدهای روانی آن در سایر فرهنگ‌ها روشن نیست (وو و کوهن، ۲۰۱۷). در ایران پژوهش‌های مرتبط با باور به دنیای عادلانه بیشتر به بررسی رابطه این باورها با متغیرهای دیگر پرداخته‌اند (اکبری، گل‌پرور و کامکار، ۲۰۰۸؛ سجادیان و گل‌پرور، ۲۰۰۸؛ گل‌پرور و اکبری، ۲۰۰۹؛ گل‌پرور و جوادی، ۲۰۰۶؛ گل‌پرور و جوادیان، ۲۰۱۱؛ گل‌پرور، کامکار و جوادی، ۲۰۰۷؛ گل‌پرور، عابدینی و شاهنگی، ۲۰۱۴؛ گل‌پرور و واقفی، ۲۰۱۱) و تعدادی نیز تأثیر جنسیت را بر فرایندهای باورهای دنیای عادلانه بررسی کرده‌اند

(گل‌پرور و اکبری، ۲۰۰۹؛ گل‌پرور و جوادیان، ۲۰۱۰؛ گل‌پرور و عریضی، ۲۰۰۷). در این پژوهش‌ها فقط گل‌پرور و اکبری (۲۰۰۹) با بررسی تحول باورهای دنیای عادلانه در دوره بزرگسالی نشان داده‌اند گروه‌های سنی ۴۱ ساله به بالاتر دنیا را در مقایسه با گروه‌های سنی پایین عادلانه‌تر ارزیابی می‌کنند؛ بنابراین با توجه به پیشینه پژوهشی و تفاوت جامعه‌پذیری در فرهنگ‌های مختلف (اعزازی، ۲۰۰۳؛ دسترنج، ۲۰۱۳)، در این پژوهش سیر تحولی باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران از دوره نوجوانی تا بزرگسالی در حال ظهور و تأثیر جنسیت بر این باورها بررسی شده است.

روش

این پژوهش با توجه به هدف از نوع مقطعی و با توجه به روش، توصیفی از نوع علی-مقایسه‌ای بود. جامعه آماری این پژوهش افراد ۱۲ تا ۲۵ ساله ساکن شهر اصفهان در سال ۱۳۹۶ بود. شروع مقطع سنی نوجوانی، از ۱۲ سالگی در نظر گرفته شده است (منصور، ۲۰۱۳). بر اساس پژوهش‌های پیشین برای مشاهده تغییرات باورهای دنیای عادلانه در دوره نوجوانی، این دوره به سه گروه سنی، ۱۲ ساله، ۱۴ ساله، ۱۶ ساله تقسیم شد (اوپنهایمر، ۲۰۰۵، ۲۰۰۶؛ توماس و ماچرا، ۲۰۱۶؛ توماس و ناپلیتانو، ۲۰۱۶). بزرگسالی در حال ظهور نیز بر اساس پژوهش‌های آرنه (۲۰۰۰) محدوده سنی ۱۸ تا ۲۵ ساله را پوشش داد. با توجه به متفاوت بودن سن افراد نمونه، شیوه‌های نمونه‌برداری دانش‌آموزان خوشه‌ای بود. از ۶ ناحیه آموزش و پرورش اصفهان، ناحیه ۲ و از این ناحیه، سه مدرسه دخترانه و سه مدرسه پسرانه به‌طور تصادفی انتخاب شد. از هر دبستان دو کلاس پایه ششم (۱۲ ساله)، از هر دبیرستان دوره اول دو کلاس پایه هشتم (۱۴ ساله) و از هر دبیرستان دوره دوم، دو کلاس پایه دهم (۱۶ ساله) انتخاب شد و تمام دانش‌آموزان کلاس به ابزارهای سنجش پاسخ دادند. گستره سنی ۱۸ تا ۲۵ ساله با روش در دسترس از ناحیه ۲ اصفهان انتخاب شدند. حجم نمونه با توجه به جدول کرچسی^۱ و مورگان^۲ (۱۹۷۰) نقل از حافظ‌نیا، (۲۰۱۰) که برای جامعه‌های بزرگ‌تر از ۱۰۰ هزار نفر نمونه‌ای با حجم ۳۸۴ نفر را پیشنهاد کرده است، تعیین شد. با توجه به روش نمونه‌برداری

آزمون‌های t گروه‌های مستقل، تحلیل واریانس چندمتغیری و آزمون تعقیبی توکی^۶ استفاده شد.

یافته‌ها

میانگین و انحراف استاندارد نمره باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران شرکت‌کنندگان در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲

میانگین و انحراف استاندارد باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران به تفکیک سن و جنس

متغیر	گروه سنی	M		SD	
		مرد	زن	مرد	زن
باورهای دنیای عادلانه برای خود	۱۲ ساله	۴/۳۴	۴/۳۴	۰/۷۱	۰/۸۶
	۱۴ ساله	۴/۲۸	۴/۳۴	۰/۸۳	۰/۸۵
باورهای دنیای دیگران	۱۶ ساله	۳/۸۵	۳/۸۵	۰/۹۲	۱/۰۴
	۱۸-۲۵ ساله	۴/۱۹	۴/۱۷	۰/۸۲	۰/۷۲
باورهای دنیای عادلانه برای دیگران	۱۲ ساله	۳/۹۵	۴/۲۵	۰/۷	۰/۷۶
	۱۴ ساله	۴/۰۹	۴/۳۴	۰/۸۳	۰/۸۸
باورهای دنیای عادلانه برای دیگران	۱۶ ساله	۳/۳	۳/۴۳	۰/۸	۰/۸۲
	۱۸-۲۵ ساله	۳/۳۶	۳/۵۷	۰/۹	۰/۸۷

برای مقایسه باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران در گروه‌های سنی مختلف آزمون تحلیل واریانس چندمتغیری انجام شد. در بررسی پیش‌فرض‌ها، نتایج آزمون لوین^۷ همگنی واریانس‌های گروه‌ها در جامعه را تأیید نکرد، اما با توجه به آنکه حجم بیش از ۴۰ نفر در گروه‌های نمونه مشکلی در تحلیل نتایج ایجاد نمی‌کند و پیش‌فرض نرمال بودن و نمودار ستونی توزیع نمره‌ها (مولوی، ۲۰۱۶) بررسی و تأیید شد. نتایج تحلیل واریانس چندمتغیری در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳

نتایج تحلیل واریانس تأثیر گروه‌های سنی بر نمره باورهای دنیای عادلانه

متغیر	df	MS	F	η ²	توان آماری
باور دنیای عادلانه برای خود	۳	۶/۸۴	۹/۳۹*	۰/۰۶	۰/۹۹۷
باور دنیای عادلانه برای دیگران	۳	۱۳/۰۷	۱۸*	۰/۱۲	۱

خوشه‌های مرحله‌ای و امکان مقایسه‌های آماری بین گروه‌ها، حجم نهایی نمونه ۳۹۵ نفر لحاظ شد. میانگین و انحراف استاندارد سن شرکت‌کنندگان با تفکیک گروه در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱

میانگین و انحراف استاندارد سن شرکت‌کنندگان به تفکیک سن و جنس

گروه‌های سنی	جنس		کل	M	SD
	مرد	زن			
۱۲ ساله	۵۵	۵۰	۱۰۵	۱۲/۱۶	۰/۵۵
۱۴ ساله	۴۹	۵۱	۱۰۰	۱۴/۲۰	۰/۶۲
۱۶ ساله	۵۱	۴۵	۹۶	۱۶/۲۳	۰/۵۳
۱۸ تا ۲۵ ساله	۴۸	۴۶	۹۴	۲۰/۶۳	۲/۶۹

مقیاس باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران^۱

(ساتون و داگلاس، ۲۰۰۵). این مقیاس ۱۶ ماده‌ای با دو زیرمقیاس ۸ ماده‌ای باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران ساخته شد و روایی همزمان آن را با مقیاس باورهای دنیای عادلانه^۲ (روبین^۳ و پیلاو^۴، ۱۹۷۵) و لایپکوس^۵ (۱۹۹۱) و ضریب همبستگی مثبت معنادار از ۰/۳۴ تا ۰/۸۶ و آلفای کرونباخ هر دو زیرمقیاس را ۰/۸۴ گزارش کردند. نمره‌گذاری این مقیاس در طیف لیکرت ۶ درجه‌ای از کاملاً مخالفم (نمره ۱) تا کاملاً موافقم (نمره ۶) است که هرچه نمره فرد در دو زیرمقیاس بالاتر باشد، دنیا را برای خود و دیگران عادلانه‌تر برآورد کرده است. در ایران نیز برای اولین بار گلپور و عریضی (۲۰۰۶) این مقیاس را ترجمه و اجرا کردند و آلفای کرونباخ را برای باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران به ترتیب ۰/۷۵ و ۰/۸ و همچنین روایی همزمان و روایی سازه آن را مطلوب گزارش کردند. گلپور و جوادی (۲۰۰۶) نیز آلفای کرونباخ باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران را ۰/۷۸ و ۰/۸۴ و گلپور، کامکار و جوادی (۲۰۰۷) آلفای کرونباخ را ۰/۷۹ و ۰/۸۵ بیان می‌کنند. در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ باورهای دنیای عادلانه برای خود و باورهای دنیای عادلانه برای دیگران هر دو ۰/۷۸ به دست آمد. برای تحلیل داده‌های پژوهش از شاخص‌های توصیفی،

1. Self-Other Belief in a Just World (BJW)
2. Belief in a Just World (BJW) Scale
3. Rubin, Z.

4. Peplau, L. A.
5. Lipkus, I. M.

6. Tukey post hoc test
7. Levene, H.

همان‌طور که در جدول ۳ آمده است، نمره‌های باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران در چهار گروه به صورت معناداری متفاوت است. در جدول ۴ مقایسه‌های زوجی گروه‌ها ارائه شده است.

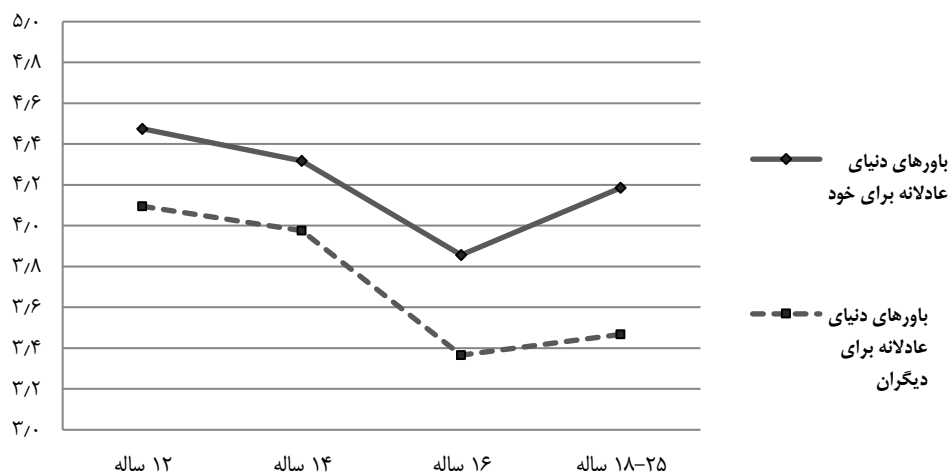
جدول ۴

مقایسه‌های زوجی تأثیر گروه‌های سنی بر نمره‌های باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران

متغیر وابسته	گروه (I)	میانگین تعدیل‌شده (I)	گروه (J)	میانگین تعدیل‌شده (J)	معناداری
باورهای دنیای عادلانه برای خود	۱۲ ساله	۴/۴۷	۱۶ ساله	۳/۸۵	۰/۰۰۱
باورهای دنیای عادلانه برای دیگران	۱۲ ساله	۴/۳۱	۱۶ ساله	۳/۸۵	۰/۰۰۱
باورهای دنیای عادلانه برای خود	۱۶ ساله	۳/۸۵	۲۵-۱۸ ساله	۴/۱۸	۰/۰۰۴
باورهای دنیای عادلانه برای دیگران	۱۲ ساله	۴/۰۹	۱۶ ساله	۳/۳۶	۰/۰۰۱
باورهای دنیای عادلانه برای دیگران	۱۲ ساله	۴/۰۹	۲۵-۱۸ ساله	۳/۴۶	۰/۰۰۱
باورهای دنیای عادلانه برای خود	۱۴ ساله	۳/۹۷	۱۶ ساله	۳/۳۶	۰/۰۰۱
باورهای دنیای عادلانه برای خود	۱۴ ساله	۳/۹۷	۲۵-۱۸ ساله	۳/۴۶	۰/۰۰۱

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود میانگین نمره باورهای دنیای عادلانه برای خود در گروه‌های سنی ۱۲ و ۱۶ تا ۲۵ ساله به‌طور معناداری در مقایسه با گروه‌های سنی ۱۲ و ۱۴ ساله کاهش یافته است. سیر تحول باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران در چهار گروه سنی در شکل ۱ آورده شده است.

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود میانگین نمره باورهای دنیای عادلانه برای خود در گروه ۱۶ ساله در مقایسه با گروه‌های سنی ۱۲ و ۱۴ ساله به‌طور معناداری کمتر است و میانگین نمره گروه ۱۸ تا ۲۵ ساله در مقایسه با گروه ۱۶ ساله بیشتر است. همچنین

شکل ۱. میانگین نمره‌های باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران در گروه‌های سنی

آزمون t مستقل برای بررسی تفاوت میانگین نمره‌های باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران دختران و پسران به تفکیک در چهار گروه سنی در جدول ۵ آمده است.

در شکل ۱ سیر نزولی باور به دنیای عادلانه برای خود و دیگران از گروه سنی ۱۲ ساله تا ۱۶ ساله به‌وضوح مشاهده می‌شود و این در گروه ۱۸ تا ۲۵ ساله‌ها (بزرگسالی در حال ظهور) حالت صعودی به خود می‌گیرد.

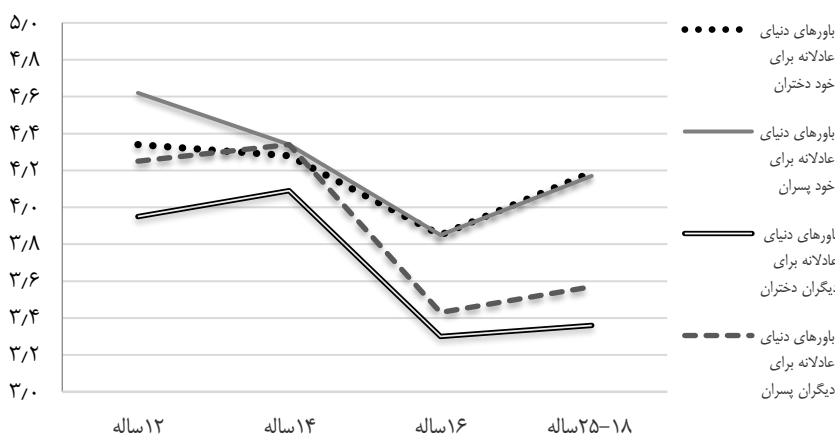
جدول ۵

نتایج آزمون t مستقل باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران به تفکیک گروه

گروه‌ها	متغیر	نتایج آزمون لوین		نتایج آزمون t	
		F	معناداری	t	df
۱۲ ساله	باور دنیای عادلانه برای خود	۲/۶۲	۰/۱۰	۱/۷۷	۱۰۳
	باور دنیای عادلانه برای دیگران	۰/۱۲	۰/۷۲	۲/۰۵	۱۰۳
۱۴ ساله	باور دنیای عادلانه برای خود	۰/۰۹	۰/۷۵	۰/۳۳	۹۸
	باور دنیای عادلانه برای دیگران	۰/۵۶	۰/۴۵	-۱/۲	۹۸
۱۶ ساله	باور دنیای عادلانه برای خود	۰/۶۳	۰/۴۲	۰/۰۱	۹۴
	باور دنیای عادلانه برای دیگران	۰/۰۲	۰/۸۷	۰/۷۹	۹۴
۱۸-۲۵ ساله	باور دنیای عادلانه برای خود	۱/۳۲	۰/۲۵	-۰/۱۱	۹۲
	باور دنیای عادلانه برای دیگران	۰/۱۵	۰/۶۹	۱/۱۲	۹۲

برای دیگران در پسران بیش از دختران است. در شکل ۲ تفاوت سیر تحول باور به دنیای عادلانه برای خود و دیگران در دختران و پسران گروه‌های سنی مختلف مشاهده می‌شود.

با توجه به نتایج جدول ۵، فقط در نمره باورهای دنیای عادلانه برای دیگران بین پسران و دختران گروه ۱۲ ساله تفاوت معنادار وجود دارد ($P < ۰/۰۴$ و $t = ۲/۰۵$). میانگین نمره باور به دنیای عادلانه

شکل ۲. میانگین نمره‌های باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران به تفکیک جنسیت

می‌سازد. همسو با پژوهش‌های پیشین، یافته‌های این پژوهش نشان داد در نوجوانان ایرانی مانند نوجوانان آلمانی (دالبرت، ۲۰۰۱)، هلندی (اوپنهایمر، ۲۰۰۵، ۲۰۰۶)، برزیلی (توماس و ماچرا، ۲۰۱۶) و روسی (نارتوا بوچاور و دیگران، ۲۰۱۷) باورهای دنیای عادلانه در دو قالب سازه باورهای دنیای عادلانه برای

بحث

همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد در حمایت از دیدگاه دالبرت (۲۰۰۱)، در اواخر کودکی با تحول شناختی و درک مفهوم علیت، باور به دنیای عادلانه جایگزین عدالت ذاتی می‌شود و اهمیت دوره نوجوانی را برای تحول باورهای دنیای عادلانه برجسته

خود و باورهای دنیای عادلانه برای دیگران وجود دارد و در تمام گروه‌های سنی باورهای دنیای عادلانه برای خود بیش از باورهای دنیای عادلانه برای دیگران بود.

یافته‌های این پژوهش حاکی از آن بود که از حدود ۱۲ سالگی باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران کاهش می‌یابد. کاهش باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران از ۱۴ سالگی تا ۱۶ سالگی با شیب بیشتری ادامه می‌یابد و در ۱۶ سالگی به پایین‌ترین حد خود می‌رسد. این باورها که در اواخر دوره عملیات عینی در اثر تجربیات اولیه عدالت در خانواده شکل گرفته‌اند با ورود به مرحله عملیات انتزاعی مورد تردید قرار می‌گیرد (دالبرت، ۲۰۰۱). نوجوان با توانایی تفکر انتزاعی به این امکان دست می‌یابد احتمالات فرضی متفاوت از واقعیت‌های موجود را در ذهن خود ترسیم کند و ممکن است در خانه، مدرسه و جامعه همه چیز را مورد انتقاد قرار بدهند، حتی واقعیت‌های جهان را نپذیرد. ویژگی‌های عملیات انتزاعی امکان درک قواعد و ساختارهای جامعه در در نوجوان میسر می‌کند؛ نوجوان از نظام‌های معیوب اجتماعی که باعث نابرابری در جامعه است و با آرمان‌های ذهنی او مطابقت ندارد مطلع می‌شود (لطف‌آبادی، ۲۰۰۹). همچنین تفکر انتزاعی نوجوان را وارد مرحله اخلاق خودپیرو^۱ می‌کند؛ نوجوان می‌فهمد که قوانین همیشگی و غیرقابل تغییر نیستند؛ مراجع قدرت نیز اشتباه می‌کنند و احکام و دستورات همیشه عادلانه نیستند (توماس و ماچرا، ۲۰۱۶) و به تبع کاهش باورهای دنیای عادلانه در ابتدای نوجوانی قابل انتظار است. با توجه به دیدگاه توماس و ناپلیتانو (۲۰۱۷)، که طبقه اجتماعی را در تحول باورها مؤثر می‌دانند می‌توان دریافت نوجوانان ۱۲ ساله ناحیه ۲ اصفهان با توجه به تجربیات شخصی در مدرسه و درک طبقه اجتماعی خود در جامعه، دنیای خود را عادلانه‌تر از دیگر افراد می‌دانند و باورهای دنیای عادلانه برای خود آن‌ها بیش از باورهای دنیای عادلانه برای دیگران است و این فاصله بین دو باور در تمام سنین حفظ می‌شود. با توجه به تحول شناختی و ورود به دوره تفکر انتزاعی وقتی آن‌ها با بی‌عدالتی‌ها در توزیع منابع، امکانات و رفتار غیرمنصفانه روبه‌رو می‌شوند هر دو باور آن‌ها در طول دوره نوجوانی تا ۱۶

سالگی کاهش می‌یابد و نوجوانان ۱۶ ساله در مقایسه با ۱۲ ساله‌ها و ۱۴ ساله‌ها دنیا را برای خود و دیگران کمتر عادلانه ارزیابی می‌کنند. شاید بتوان گفت با کاهش باورها، همبسته‌های آن‌ها نیز کاهش یافته که نقش مهمی در بحران‌های دوره نوجوانی ایفا می‌کند.

پس از ۱۶ سالگی باورهای دنیای عادلانه برای خود در گروه ۱۸ تا ۲۵ ساله‌ها به‌طور معناداری افزایش یافته است. آرنست (۲۰۰۰) اعتقاد دارد در مرحله بزرگسالی در حال ظهور فرد استقلال نسبی از نقش‌های اجتماعی و انتظارات هنجاری پیدا می‌کند و وابستگی به دوران کودکی و نوجوانی را رها می‌سازد، اما هنوز مسئولیت‌های پایدار و هنجار بزرگسالان در حال ظهور نپذیرفته‌اند. بزرگسالان در حال ظهور اغلب در حال کشف ابعاد مختلف زندگی در عشق، کار و جهان‌بینی‌های متفاوت هستند و می‌توانند به خود به‌عنوان یک شخص از بالا بنگرند و به آنچه هستند، به آنچه می‌خواهند در زندگی خود انجام دهند و گام‌هایی که می‌خواهند در راه رسیدن به هدف‌های خود بردارند هشیار می‌شوند (لطف‌آبادی، ۲۰۰۹). پیامد تجهیزیات روان‌شناختی دوره نوجوانی، انعطاف‌پذیری افکار و میان‌واگرایی^۲ است که فرد را از آرمانی‌نگری می‌رهاند و از هیئت مصلحی آرمانی‌نگر خارج و به فردی تحقق‌دهنده تبدیل می‌کند (لطف‌آبادی، ۲۰۰۹؛ منصور و دادستان، ۱۹۹۵). در این زمان که برای تحقق هدف‌ها از باورهای دنیای عادلانه برای خود سود می‌جوید و این باورها به‌عنوان یک مکانیزم دفاعی عمل می‌کند و در مقابله با تنیدگی‌ها و حوادث غیرقابل پیش‌بینی سودمند است. همچنین این باورها به فرد کمک می‌کند با اعتماد به منصفانه رفتار کردن دیگران و گرفتن سهم عادلانه از زندگی در برابر فشار سرنوشت ناعادلانه از خود محافظت کند. بنابراین، با توجه به کارکرد حیاتی باورهای دنیای عادلانه در دوره بزرگسالی در حال ظهور، در این افراد باورهای دنیای عادلانه برای خود افزایش می‌یابد. باورهای دنیای عادلانه برای دیگران نیز از ۱۶ سالگی تا ۱۸-۲۵ سالگی تغییر معناداری نمی‌کند و مانع کاهش بیشتر آن می‌شود، زیرا انگیزه پیشرفت و سرمایه‌گذاری روی اهداف بلندمدت را در جامعه‌ای که امکانات، منابع و سرمایه‌ها عادلانه

خانه‌داری و کودکان و با محبت باشد، اما پسر باید قوی و تا حدی حتی پر خاشگر، متمایل به زندگی بیرون از خانواده باشد (اعزاز، ۲۰۰۳). بنابراین شاید بتوان گفت به دلیل نقش مهم زن در خانواده ایرانی دختران سریع‌تر از پسران برای ایفای نقش‌های جنسیتی در آینده آماده می‌شوند. همچنین به دلیل این باور که دختر باید مهربان و دلسوز باشد (اعزاز، ۲۰۰۳) دختران زودتر درگیر مشکلات اقتصادی و اجتماعی خانواده می‌شوند و با بی‌عدالتی‌ها در جامعه آشنا می‌شوند و این روبه‌رو شدن با واقعیت‌ها در ابتدای نوجوانی باعث می‌شود آن‌ها دنیا را برای دیگران کمتر از پسران عادلانه ارزیابی کنند.

اهمیت باورهای دنیای عادلانه برای نوجوانان طبقات متوسط و پایین از آن نظر حیاتی است که ادراک آنان به عدالت در جامعه، بر انگیزه و تعهدشان به اهداف بلندمدت در جامعه تأثیر می‌گذارد و در صورتی که توجه ویژه‌ای به عدالت آموزشی و کاهش فاصله طبقاتی بشود باور به دنیای عادلانه در نوجوانان افزایش یابد. افزون بر آن، آگاهی والدین و مربیان تربیتی از سیر تحولی باورهای دنیای عادلانه و پیامدهای کاهش آن درک درستی از شرایط نوجوانان ارائه می‌دهد و با برخوردی مناسب، پیامدهای نامطلوب کاهش باورها را به حداقل می‌رساند.

یافته‌های این پژوهش باید در بافت محدودیت‌های آن تفسیر شود. نخست آنکه پژوهش از نوع مقطعی است و نمی‌توان تبیین‌های تحولی دقیق را که از پژوهش طولی به دست می‌آید از آن استنباط کرد. دوم آنکه این پژوهش در منطقه‌ای از شهر اصفهان انجام شد و در تعمیم نتایج آن باید احتیاط کرد. بنابراین لزوم بررسی طولی تحول باورهای دنیای عادلانه در تمام طول عمر و همچنین در مورد طبقات بالا و پایین جامعه بیش‌ازپیش احساس می‌شود.

منابع

- Akbari, M., Golparvar, M., & kamkar, M. (2008). The relationship between Interpersonal trusts forgiveness, self-efficacy and religiosity with procedural and distributive beliefs of a just world. *Knowledge & Research in Applied Psychology*, 10(35), 53-80. [In Persian].
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of

تقسیم نشده است، ارتقا می‌دهد. درک بی‌عدالتی‌ها در جامعه، پیامدهای مساوی برای همه افراد ندارد؛ برای مثال، نوجوانانی که کیفیت پایین آموزشی دریافت می‌کنند و احتمالاً شانس کمتری در جامعه برای به دست آوردن فرصت‌ها، منابع و امکانات جامعه دارند، کاهش باورهای دنیای عادلانه برای دیگران نیز بر آن‌ها تأثیر منفی می‌گذارد (توماس و ناپلیتانو، ۲۰۱۷) پس فرد در بزرگسالی در حال ظهور می‌کوشد از کاهش این باور نیز جلوگیری کند، اما در مقایسه با اوایل نوجوانی که تحول شناختی و اخلاقی فرد کامل نیست به طور معنادار کمتر است.

نتایج این پژوهش درباره تفاوت جنسیتی نمره‌های باورهای دنیای عادلانه برای خود در گروه‌های سنی متفاوت نشان داد باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران در پسران و دختران گروه‌های ۱۴، ۱۶ و ۱۸ تا ۲۵ ساله تفاوتی نداشتند. این یافته همسو با پژوهش‌های اوکانر و دیگران (۱۹۹۶)، بگیو و باستونیس (۲۰۰۳)، ساتون و داگلاس (۲۰۰۵)، اوپنهایمر (۲۰۰۵، ۲۰۰۶)، دالبرت و استوبر (۲۰۰۵) است که تفاوت دو جنس را در باورهای دنیای عادلانه گزارش نکردند. نتایج این پژوهش‌ها نشان داد جنسیت فرد روی برداشت او از عادلانه بودن دنیا اثر نمی‌گذارد، اما نمره باورهای دنیای عادلانه برای دیگران گروه ۱۲ ساله در پسران و دختران متفاوت و میانگین نمره باور به دنیای عادلانه برای دیگران پسران بیش از دختران بود. توماس و ماچرا (۲۰۱۶) نیز در پژوهش خود تفاوت جنسیتی در نوجوانان کنیایی را گزارش کردند که شاید به دلیل نابرابری جنسیتی سنتی در جامعه کنیا باشد. یافته‌های این پژوهش نیز می‌تواند به دلیل تفاوتی باشد که خانواده‌های ایرانی در تربیت فرزندان دختر و پسر خود قائل می‌شوند. جامعه‌پذیری جنسیت از طریق تعامل والد- کودک و روش‌هایی که والدین محیط کودکشان را سازمان‌دهی می‌کنند تحقق می‌یابد (دسترنج، ۲۰۱۳)؛ بنابراین می‌توان گفت پایه‌های تفاوت جنسیتی در خانواده گذاشته می‌شود چراکه خانواده‌ها، آگاهانه یا ناآگاهانه، فرزندان دختر و پسر خود را به یک شکل تربیت نمی‌کنند. تفاوت در جامعه‌پذیری دختران و پسران تقریباً در همه جوامع و فرهنگ‌ها به صورت‌های گوناگون وجود دارد. از جمله نقش‌های جنسیتی اینکه دختر باید لطیف، مهربان، علاقه‌مند به امور

- Dalbert, C. (2001). *The justice motive as a personal resource: Dealing with challenges and critical life events*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Dalbert, C., & Stoeber, J. (2005). The belief in a just world and distress at school. *Social Psychology of Education, 8*(2), 123-135.
- Dalbert, C., & Stoeber, J. (2006). The personal belief in a just world and domain-specific beliefs about justice at school and in the family: A longitudinal study with adolescents. *International Journal of Behavioral Development, 30*(3), 200-207.
- Dastranj, M. (2013). A study of the relationship between family characteristics and children's socialization. *Women and Family Studies, 6*(22), 79-98. [In Persian].
- Dette, D. E., Stöber, J., & Dalbert, C. (2004). Belief in a just world and adolescents' vocational and social goals. In C. Dalbert & H. Sallay (Eds.), *The justice motive in adolescence and young adulthood* (pp. 231-247). London: Routledge.
- Donat, M., Knigge, M., & Dalbert, C. (2018). Being a good or a just teacher: Which experiences of teachers' behavior can be more predictive of school bullying? *Aggressive Behavior, 44*(1), 29-39.
- Donat, M., Peter, F., Dalbert, C., & Kamble, S. V. (2016). The meaning of students' personal belief in a just world for positive and negative aspects of school-specific well-being. *Social Justice Research, 29*(1), 73-102.
- Dzuka, J., & Dalbert, C. (2006). The belief in a just world's impact on subjective well-being in old age. *Aging and Mental Health, 10*, 439-444.
- Ezazi, Sh. (2003). *Sociology of the family: with emphasis on the role, structure and function of the family in contemporary times*. Tehran: Roshangaran and Women's Studies Publishing. [In Persian].
- Frank, D. H., Wertenbroch, K., & Maddux, W. W. (2015). Performance pay or redistribution? Cultural differences in just-world beliefs and preferences for wage inequality. *Organizational Behavior and Human Decision Processes, 130*, 160-170.
- Golparvar, M., & Akbari, M. (2009). Belief in a just and development from the late teens through the twenties. *American Psychologist, 55*(5), 469-480.
- Asadi, S., Amiri, S., & Molavi, H. (2016). Cognitive development from adolescence through adulthood: formal operations. *Journal of Developmental Psychology: Iranian Psychologists, 13*(50), 121-131. [In Persian].
- Barreiro, A. (2013). The appropriation process of the belief in a just world. *Integrative Psychological and Behavioral Science, 47*(4), 431-449.
- Barreiro, A., Arsenio, W. F., & Wainryb, C. (2019). Adolescents' conceptions of wealth and societal fairness amid extreme inequality: An Argentine sample. *Developmental Psychology, 55*(3), 498-508.
- Be`gue, L., & Bastounis, M. (2003). Two spheres of belief in justice: Extensive support for the bidimensional model of belief in a just world. *Journal of Personality, 71*(3), 435-463.
- Bègue, L. (2002). Beliefs in justice and faith in people: Just world, religiosity and interpersonal trust. *Personality and Individual Differences, 32*(3), 375-382.
- Correia, I., & Dalbert, C. (2007). Belief in a just world, justice concerns, and well-being at Portuguese schools. *European Journal of Psychology of Education, 22*, 421-437.
- Correia, I., & Vala, J. (2004). Belief in a just world, subjective well-being and trust of young adults. In C. Dalbert & H. Sallay (Eds.), *The justice motive in adolescence and young adulthood: Origins and consequences* (pp. 85-100). London, UK: Routledge.
- Correia, I., Kamble, S. V., & Dalbert, C. (2009). Belief in a just world and well-being of bullies, victims and defenders: a study with Portuguese and Indian students. *Stress, Anxiety and Coping, 22*(5), 497-508.
- Dadsetan, P., & Tajrishi, M. (2004). Moral development and altruism in middle school students. *Journal of Developmental Psychology: Iranian Psychologists, 1*(2), 1-13. [In Persian].
- Dalbert, C. (1999). The world is more just for me than generally: About the personal belief in a just world scale's validity. *Social Justice Research, 12*(2), 79-98.

- discrimination, belief in a just world, self-esteem, and depression in Korean working women: A moderated mediation model. *Women's Studies International Forum*, 69, 143-150.
- Laurin, K., Fitzsimons, G. M., & Kay, A. C. (2011). Social disadvantage and the self-regulatory function of justice beliefs. *Journal of Personality and Social Psychology*, 100(1), 149-171.
- Lerner, M. J. (1980). *The belief in a just world: A fundamental delusion*. New York: Plenum Press.
- Lipkus, I. (1991). The construction and preliminary validation of a global belief in a just world scale and the exploratory analysis of the multidimensional belief in a just world scale. *Personality and Individual Differences*, 12(11), 1171-1178.
- Lipkus, I. M., Dalbert, C., & Siegler, I. C. (1996). The importance of distinguishing the belief in a just world for self versus for others: Implications for psychological well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22(7), 666-677.
- Lotfabad, H. (2009). *Developmental psychology 2: Adolescence, youth, and adulthood*. Tenth edition, Tehran: Samat. [In Persian].
- Mansour, M. (2013). *Genetic psychology: Mental development from birth to old age*. Fourteenth edition, Tehran: Samt. [In Persian].
- Mansour, M., & Dadsetan, P. (1995). *Piaget's standpoint on the scope of mental development*. Tehran: Besat. [In Persian].
- Molavi, H. (2016). *Practical guide for amuse, spss in behavioral sciences: descriptive and inferential data analysis, path analysis and model fit*. Isfahan: Pooyesh Andisheh. [In Persian].
- Nartova-Bochaver, S., Donat, M., Astanina, N., & Rüprich, C. (2017). Russian Adaptations of General and Personal Belief in a Just World Scales: Validation and Psychometric Properties. *Social Justice Research*, 31(1), 61-84.
- Nudelman, G., Otto, K., & Dalbert, C. (2016). Can belief in a just world buffer mood and career prospects of people in need of risk protection? First experimental evidence. *Risk analysis*, 36(12), 2247-2257.
- O'Connor, W. E., Morrison, T. G., McLeod, L. D., & unjust world "A look at differences of opinion in terms of demographic variables". *Journal of Psychology and Religion*, 2(4), 119-141. [In Persian].
- Golparvar, M., & Akbari, M. (2010). The role of justice ideologie and just and unjust world belief on behavioral and evaluative justice of college students' distress; *Journal of Behavioral Science Research*, 8(1), 11-24. [In Persian].
- Golparvar, M., & Javadi, S. (2006). Relational model between just world beliefs for self and others with mental health Indicators: structural equations model. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 8(32), 109-122. [In Persian].
- Golparvar, M., & Javadian, Z. (2011). Cognitive discriminations in belief in a just world among males and females. *Women's Strategic Studies*, 13(50 (winter 2011)), 125-152. [In Persian].
- Golparvar, M., & Oreizi, H. (2007). A Comparative study on men and women's attitude toward the fairness of the world. *Women in Development & Politics*, 4(4), 95-114. [In Persian].
- Golparvar, M., & Oreizi, H. (2007). Validation of fair world questionnaires for oneself and others. *Research Journal of Isfahan University*, 4 (25): 193-212. [In Persian].
- Golparvar, M., Abedini, M., & Shahangi, H. (2014). The role of belief in a just and an unjust world in connection between job stress and exhaustion with unethical behaviors. *Journal of Psychological Methods and Models*, 4(15), 103-117. [In Persian].
- Hafiznia, M. (2010). *Introduction to research methodology in humanities*. Tehran: Samt. [In Persian].
- Hua, X., Weiwei, L. I., Zhang, Y., & Wang, Y. (2018). Relationship of belief in a just world with depression and anxiety in migrant children and left-behind children. *Chinese Mental Health Journal*, 32(2), 142-147.
- Jiang, R., Liu, R. D., Ding, Y., Zhen, R., Sun, Y., & Fu, X. (2018). Teacher justice and students' class identification: Belief in a just world and teacher-student relationship as mediators. *Frontiers in psychology*, 9, 802.
- Kim, E., & Park, H. (2018). Perceived gender

- just for me? More evidence of the importance of the self-other distinction in just-world beliefs. *Personality and Individual Differences*, 39(3), 637-645.
- Sutton, R. M., & Winnard, E. J. (2007). Looking ahead through lenses of justice: The relevance of just-world beliefs to intentions and confidence in the future. *British Journal of Social Psychology*, 46(3), 649-666.
- Sutton, R. M., Stoeber, J., & Kamble, S. V. (2017). Belief in a just world for oneself versus others, social goals, and subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, 113, 115-119.
- Thomas, K. J., & Mucherah, W. M. (2016). How fair is my world? Development of just world beliefs among Kenyan students. *Journal of Adolescence*, 49, 244-253.
- Thomas, K. J., & Napolitano, P. H. (2017). Educational privilege: The role of school context in the development just world beliefs among Brazilian adolescents. *International Journal of Psychology*, 52, 106-113.
- Tian, X. (2019). Negative life events and life satisfaction in university students: Belief in a just world as a mediator and moderator. *Journal of Health Psychology*, 24(4), 526-534.
- Tomaka, J., & Blascovich, J. (1994). Effects of justice beliefs on cognitive appraisal of and subjective physiological, and behavioral responses to potential stress. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(4), 732-740.
- Wu, M. S., & Cohen, A. B. (2017). Justice concerns after school attacks: belief in a just world and support for perpetrator punishment among Chinese adults and adolescents. *Social Justice Research*, 30(3), 221-237.
- Wu, M. S., Sutton, R. M., Yan, X., Zhou, C., Chen, Y., Zhu, Z., & Han, B. (2013). Time Frame and Justice Motive: Future Perspective Moderates the Adaptive Function of General Belief in a Just World. *PLOS ONE*, 8(11), 1-6.
- Zuckerman, M., & Gerbasi, K. C. (1977). Belief in a just world and trust. *Journal of Research in Personality*, 11(3), 306-317.
- Anderson, D. (1996). A meta-analytic review of the relationship between gender and belief in a just world. *Journal of Social Behavior and Personality*, 11(1), 141.
- Oppenheimer, L. (2005). Justice and the belief in a just world: a developmental perspective. *Personality and Individual Differences*, 38(8), 1793-1803.
- Oppenheimer, L. (2006). The belief in a just world and subjective perceptions of society: A developmental perspective. *Journal of Adolescence*, 29(4), 655-669.
- Otto, K., & Dalbert, C. (2005). Belief in a just world and its functions for young prisoners. *Journal of Research in Personality*, 39(6), 559-573.
- Peter, F., Dalbert, C., Kloeckner, N., & Radant, M. (2013). Personal belief in a just world, experience of teacher justice, and school distress in different class contexts. *European Journal of Psychology of Education*, 28(4), 1221-1235.
- Rubin, Z., & Peplau, L. A. (1975). Who believes in a just world? *Journal of Social Issues*, 31(3), 65-89.
- Sajadian, A., & Golparvar, M. (2008). Simple and multiple relations between just an unjust world beliefs with psychological state. *Contemporary Psychology, Biannual Journal of the Iranian Psychological Association*, 3(1), 33-42. [In Persian].
- Sallay, H. (2004). Entering the job market. Belief in a just world, fairness and well-being of graduating students. In C. Dalbert & H. Sallay (Eds.), *The justice motive in adolescence and young adulthood: Origins and consequences* (pp. 215-230). London, UK: Routledge.
- Schindler, S., Wenzel, K., Dobiosch, S., & Reinhard, M. A. (2019). The role of belief in a just world for (dis) honest behavior. *Personality and Individual Differences*, 142, 72-78.
- Subbotsky, E. (2000). Phenomenalistic perception and rational understanding in the mind of an individual: A fight for dominance. In K. S. Rosengren, C. N. Johnson, & P. L. Harris (Eds.), *Imagining the impossible: Magical, scientific, and religious thinking in children* (pp. 35-74). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Sutton, R. M., & Douglas, K. M. (2005). Justice for all, or